

มหันตภัย

กระทิงฤาในทำร้ายคน

ไสว วังทงษา และเดชาดิ แสงเส้น

สภาพปัญหา

...ใช้ ฮ. ล่ากระทิงเปลี่ยว หลังทำร้ายชาวบ้านบาดเจ็บ...
 ...ฮ. บินล่ากระทิงป่า เห็นตัวแต่หนีไปได้...
 ...เตือนภัยกระทิงติดสัดโคตรดู...
 ...ล่ากระทิงทำร้ายชาวบ้าน...
 ...ห้วงพรานป่า “มั่วนิ่ม” ล่ากระทิงไปขาย....

ไทยรัฐ ออนไลน์ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๕๐
 เดลินิวส์ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๐
 ไทยรัฐ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๐
 มติชน ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๐
 ไทยรัฐ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๐

ข้อความข้างบนเป็นพาดหัวข่าวตามหน้าหนังสือพิมพ์รายวัน ในช่วงหลังหยุดยววันรัฐธรรมนูญระหว่าง ๘ - ๑๐ ธันวาคม ๒๕๕๐ โดยสรุปก็คือ วันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๐ กระทิงไล่ขวิดชาวบ้านที่ไม่รู้หนีไหนไหน ของหมู่ ๓ และหมู่ ๑๒ ตำบลพระเพลิง อำเภอบางกรวย จังหวัดสระแก้ว มีผู้บาดเจ็บรวม ๕ คน คือ นายสมโภชน์ กอกกระโทก อายุ ๔๒ ปี นางเรียง กอกกระโทก อายุ ๔๑ ปี นายกำจัด แก้วทน อายุ ๔๖ ปี ด.ช.อานนท์ ปะกลาง อายุ ๗ ขวบ และนายนิรุต ตาลชม อายุ ๓๕ ปี กระทิงจากป่าเขาอ่างฤๅไนออกหากินนอกพื้นที่เริ่ม

มีมาตั้งแต่ปี ๒๕๔๕ แต่ครั้งนี้ นับเป็นเหตุการณ์ครั้งที่ ๒ ที่กระทิงออกนอกพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไนแล้วไปทำร้ายชาวบ้าน ครั้งแรกเกิดขึ้นเมื่อวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ เมื่อกระทิงขวิดนายนิคม ยุงทอง อายุ ๓๗ ปี เหตุเกิดที่หมู่ ๑๔ ตำบลวังหิน อำเภอสว่างสมบูรณ์ จังหวัดสระแก้ว ได้รับบาดเจ็บสาหัส ทั้ง ๒ เหตุการณ์ มีหลาย

อย่างที่เหมาะสมคือ เหตุการณ์เกิดขึ้นวันที่ ๙ เหมือนกัน เหตุการณ์เกิดในจังหวัดเดียวกันคือจังหวัดสระแก้ว และที่เหมือนกันอย่างแยกไม่ออกคือกระทิงไล่ชีวิตชาวบ้านในที่ของชาวบ้านที่อยู่ห่างจากป่ามากพอสมควร คือเหตุการณ์ในเดือน กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ที่เกิดเหตุอยู่ห่างจากแนวเขตในทางตรงประมาณ ๑๓ กิโลเมตร และเหตุการณ์ครั้งล่าสุดเกิดขึ้นห่างจากแนวเขต ๑๕ กิโลเมตร อะไรเป็นสาเหตุและทำไมกระทิงจึงต้องออกจากป่าไปไล่ชีวิตชาวบ้าน

▲กระทิงขวิด...นายนิคม ชุงทอง ชาวบ้าน กิ่ง อ.วังสมบูรณ์ จ.สระแก้ว นอนชมให้น้ำเกลืออยู่ใน รพ. หลังโดนกระทิงป่าไล่ชีวิตได้รับบาดเจ็บสาหัส และออกไปติดหนูนากับลูกชาย

ก่อนอื่นมาทำความรู้จักกับกระทิงกันก่อนสักเล็กน้อย กระทิงหรือเมย มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Bos gaurus* กระทิงเป็นสัตว์เคี้ยวเอื้อง ในวงศ์มิงสา ญาติที่ใกล้ชิดที่อาศัยอยู่ในป่าของเมืองไทย คือ วัวแดง กูปรี และควายป่า โดยมีควายผา และเลี้ยงผา เป็นญาติห่างๆ

ลักษณะ

กระทิงเป็นสัตว์มีรูปร่างคล้ายวัวแดง แต่ลำกว่า สามารถมองเห็นกล้ามเนื้อเป็นมัดๆ มีขนตามลำตัวเป็นสีดำ หน้าผกมีขนสีน้ำตาลอ่อนหรือน้ำตาลปนเหลืองปกคลุม เรียกว่า “หน้าโพธิ์” ขนขาทั้ง ๔ ข้างมีสีขาวมองเห็นดูคล้ายสวมถุงเท้าสีขาว กระทิงตัวผู้ใหญ่กว่าตัวเมีย กระทิงเป็นสัตว์มีเขาทั้งตัวผู้และตัวเมีย แต่ตัวเมียมีเขาที่สั้นกว่า เล็กกว่า และเรียบกว่าเขาตัวผู้ โคนเขาของกระทิงหยักเป็นลอนคลื่นลักษณะคล้ายวง เรียกพาลี พาลีจะปรากฏเป็นรูปร่างเมื่อกระทิงอายุย่างเข้าปีที่ ๖ ช่วงพาลีนี้อาจยาวได้ถึง ๑๓ นิ้ว กระทิงแก่เขาจะมีสีดำหรือสีน้ำตาลเข้ม และปลายเขามักแตก กระทิงหนุ่มเขาจะมีสีเหลืองหรือสีส้ม ปลายเขาเรียวแหลมมีสีดำ

ขนาด

ความยาวลำตัว (จมูกถึงทวาร) ๒๕๐ - ๓๐๐ ซม.

ความยาวหาง ๗๐ - ๑๐๐ ซม.

ความสูง ๑๗๐ - ๒๐๐ ซม.

น้ำหนัก ๗๐๐ - ๙๕๐ กก.

อายุ

๓๐ ปี

อาหาร

หญ้า เถาวัลย์ หน่อไม้ ใบไม้ และผลไม้

การสืบพันธุ์

กระทิงเริ่มสืบพันธุ์ได้ตั้งแต่อายุ ๒ ปี ออกลูกครั้งละ ๑ ตัว ตั้งท้องนาน ๒๗๐ - ๒๘๐ วัน ลูกที่เกิดใหม่มีขนสีแดงจนอายุ ๔ เดือน จึงเปลี่ยนเป็นสีดำเหมือนพ่อแม่ ลูกกระทิงหย่านมเมื่ออายุ ๗ - ๙ เดือน

ฤดูสืบพันธุ์ พศจิกายน - มีนาคม

พฤติกรรม กระตังเป็นสัตว์สังคมอยู่รวมกันเป็นฝูงระหว่าง ๑๐ - ๒๐ ตัว ในช่วงฤดูหัดน้ำระดับ บางพื้นที่อาจพบได้เป็นร้อยตัว ซึ่งเกิดจากหลายฝูงออกมาหากินที่เดียวกัน สมาชิกในแต่ละฝูงส่วนมากเป็นตัวเมีย มีตัวผู้วัยเจริญพันธุ์เป็นเจ้าฮาเร็ม และมีลูกตัวผู้ที่กำลังเป็นหนุ่มร่วมอยู่ในฝูงด้วย ตัวผู้เหล่านี้จะถูกขับไล่ออกจากฮาเร็ม ในช่วงแรกจะอาศัยอยู่รวมกันเป็นฝูงวุ่นวุ่น หรืออาจอยู่กับตัวผู้แล้ววุ่นวุ่นเหล่านี้คอยหาจังหวะในการแย่งชิงฮาเร็ม จึงเกิดการต่อสู้กันในช่วงฤดูผสมพันธุ์เพื่อคัดเลือกให้เหลือหนึ่งเดียวเท่านั้นที่จะเป็นพ่อพันธุ์ ร้อยละ ๕๐ ของกระตังโทนคือกระตังวัยรุ่นที่ถูกขับออกมาจากฝูง กระตังเป็นสัตว์ที่ออกหากินในช่วงพลบค่ำถึงเช้า มักอยู่ใกล้แหล่งน้ำและป่าค่อนข้างทึบเพื่อความกลมกลืนกับสีดำของร่างกาย กระตังชอบลงกินดินโป่ง โสตประสาททางตา จมูก และหูของกระตัง มีวิวัฒนาการสู่การว่ายน้ำ และวิ่งได้เร็ว เนื่องจากเป็นสัตว์ใหญ่ ศัตรูธรรมชาติมีไม่กี่ชนิด กระตังมีระยะตอบสนองต่อคนที่ระยะ ๖๐ - ๙๐ เมตร นั่นคือกระตังจะเริ่มหนีหรือจะต่อสู้เมื่อคนเข้าใกล้ในระยะ ๖๐ - ๙๐ เมตร

ประชากร ในปี 2538 มีการประมาณไว้ว่า ประเทศไทยมีประมาณ ๙๑๕ ตัว ในขณะนั้นพื้นที่ป่าตะวันออก ๑.๒ ล้านไร่ คาดว่ามีกระตังและวัวแดงไม่เกิน ๕๐ ตัว ปัจจุบันในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไนมีประชากรประมาณ ๖๐ ตัว

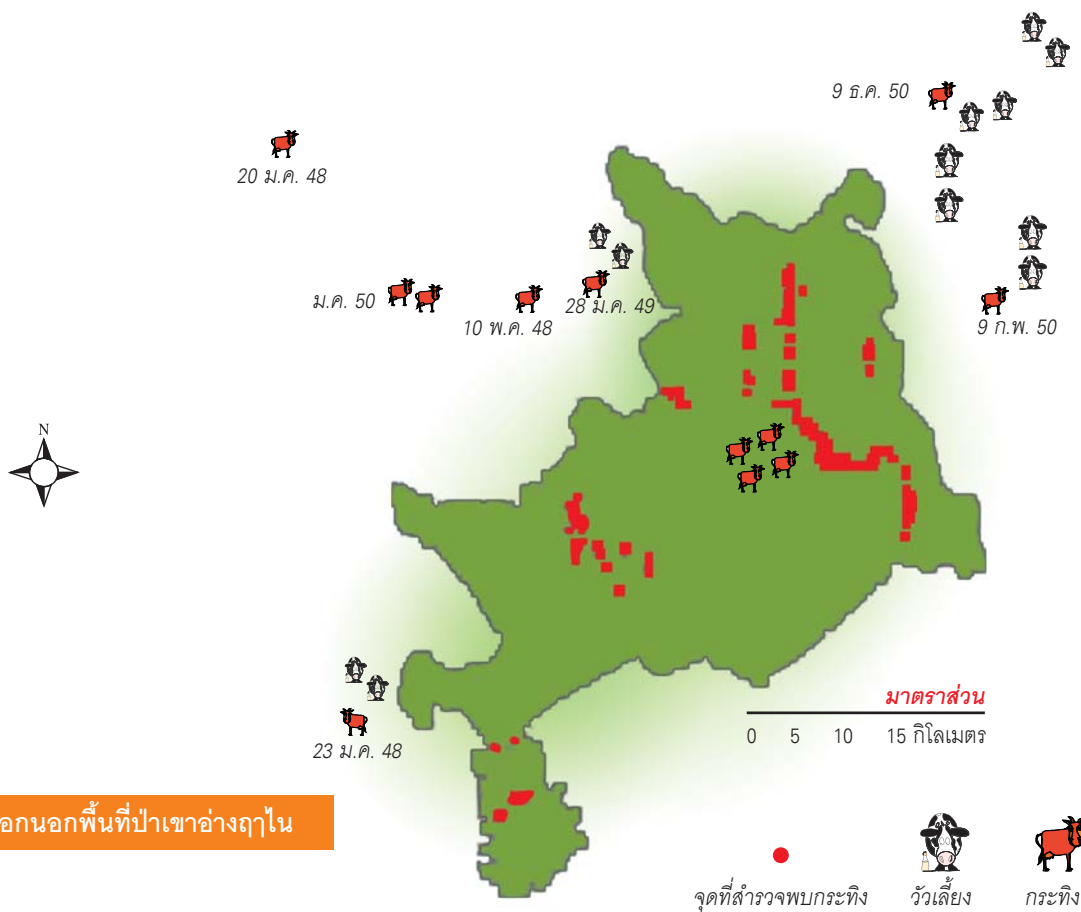
นั่นเป็นธรรมชาติวิทยาของกระตัง แล้วทำไมเรามาดูว่าทำไมกระตังจากอ่างฤๅไนต้องออกไปทำร้ายคนด้วย

สาเหตุ

เหตุการณ์ที่กระตังจากป่าเขาอ่างฤๅไนไปทำร้ายคนทั้ง ๒ ครั้ง ในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว เกิดขึ้นในเดือนกุมภาพันธ์ และธันวาคม ซึ่งตรงกับช่วงฤดูสืบพันธุ์ของกระตังในป่า ในช่วงเวลาดังกล่าวกระตังตัวผู้ที่อยู่ในฝูงได้คือเจ้าฮาเร็มและลูกที่ยังไม่ถึงวัยสืบพันธุ์ คืออายุไม่เกิน ๒ ปีเท่านั้น ตัวผู้นอกนั้นจะถูกกันไม่ให้เข้าใกล้ฝูงตัวเมีย บรรดากระตังเปลี่ยวก็จะเสาะหาคู่ โดยการตามกลิ่นฟีราโมนจากฉี่ของตัวเมียที่เป็นสัตว์

อาชีพที่สำคัญอาชีพหนึ่งของเกษตรกรที่บ้านเรือนอยู่ใกล้ชายป่าเขาอ่างฤๅไน ในอำเภอเขาฉกรรจ์ อำเภอวังน้ำเย็น และกิ่งอำเภอวังสมบูรณ์ของจังหวัดสระแก้ว คือการเลี้ยงวัวทั้งวัวเนื้อไล่ทุ่งและวัวนม พฤติกรรมคือการปล่อยให้วัวทั้งวัวเนื้อและวัวนมบางส่วนหากินในทุ่งในช่วงเวลากลางวัน แล้วตอนเช้าคอกในช่วงกลางคืน วัวเลี้ยงเหล่านี้หากไม่ได้รับการผสมจะเป็นสัตว์ทุก ๆ ๒๑ วัน ฟีราโมนจะถูกขับออกมากับปัสสาวะเพื่อส่งสัญญาณให้ตัวผู้รู้ว่าเจ้าของฉี่นั้นเป็นสัตว์พร้อมที่จะผสมพันธุ์แล้ว

จุดที่พบกระทิงออกนอกพื้นที่ป่าเขาอ่างฤๅไน

สถานที่เกิดเหตุกระทิงไล่ขวิดชาวบ้านอยู่ทางทิศตะวันออก และทิศตะวันออกเฉียงเหนือของพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน ซึ่งในช่วงฤดูหนาวตั้งแต่ปลายเดือนตุลาคม เป็นต้นไป กระแสลมหนาวจากจีนจะพัดลงได้ เมื่อกระแสลมพัดผ่านพื้นที่ทุ่งของอำเภอเขาฉกรรจ์ อำเภอวังน้ำเย็น และอำเภอวังสมบูรณ์ ก็หอบเอาไฟราโมนของวัวตัวเมียที่เป็นสัตว์ที่ได้อ้วนในทุ่งเข้าป่า กระทิงเปลี่ยนที่กำลังเสาะหาตัวเมียอยู่ใกล้ชายป่าอาจได้กลิ่นแล้วตามออกมา แต่พฤติกรรมการเลี้ยงวัวแบบไล่ทุ่ง ที่มีการเคลื่อนย้ายวัวเข้าที่พักใกล้บ้านเรือนในช่วงเวลากลางคืน เป็นเหตุชักนำให้กระทิงติดตามวัวบ้านเข้าไปในหมู่บ้านไกลจากป่ามากขึ้น เพื่อตามตัวเมียที่เป็นสัตว์กระทิงจึงป่วนเบียดหากินใกล้ฝูงวัวเลี้ยงในหมู่บ้าน เหตุการณ์ทำนองนี้ได้เกิดขึ้นแล้วที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูวัว จังหวัดหนองคาย เมื่อกระทิงออกไปผสมพันธุ์กับวัวบ้านสายพันธุ์โบราณซึ่งมีผู้บันทึกภาพไว้ได้ และเมื่อวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๔๙ กระทิงจากป่าเขาอ่างฤๅไนออกไปไล่ผสมพันธุ์กับวัวโบราณที่เลี้ยงแบบไล่ทุ่งในพื้นที่ตำบลท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา

แล้วทำไมกระทิงต้องทำร้ายคน ?

พฤติกรรมที่สำคัญในการเอาชีวิตรอดของสัตว์ป่าทุกชนิดคือการระวังไพร่ในการหลบหนีศัตรู สัตว์ป่าจะมีความชำนาญและคุ้นเคยกับพื้นที่ครอบครองของตัวเอง แต่พื้นที่ใหม่ความไม่คุ้นเคยกับสภาพพื้นที่ส่งผลให้สัตว์ป่ามีการระวังไพร่มากยิ่งขึ้น กระทิงเมื่อตามฝูงวัวบ้านออกมาก็อาศัยหลบหากินอยู่ตามไร่ ตามสวน ทั้งสวนผลไม้และสวนป่า ความไม่คุ้นเคยในพื้นที่แห่งใหม่ และความอีกที่เกรงใจของสถานที่อยู่อาศัยใหม่ ประกอบกับกระทิงมีนิสัยประสาทที่ไม่สู้ดี ส่งผลให้กระทิงเดินสะเปะสะปะ และระวังไพร่มากขึ้น เมื่อมีสิ่งที่ไม่คุ้นเคย หรือแปลกใหม่เข้ามาในระยะตอบสนองต่อศัตรู กระทิงก็สู้ทันที ลักษณะการทำร้ายคนทั้ง ๒ เหตุการณ์ที่มีผู้บาดเจ็บ ๕ คน ล้วนเกิดจากการที่กระทิงวิ่งชนแล้วผ่านเลยไป ไม่ได้ขวิดเหมือนเรื่องราวของ “กระทิงอาฆาตพยายาบาท” ที่ทำให้พรานมือฉมังต้องจบชีวิตลงมาแล้วหลายราย

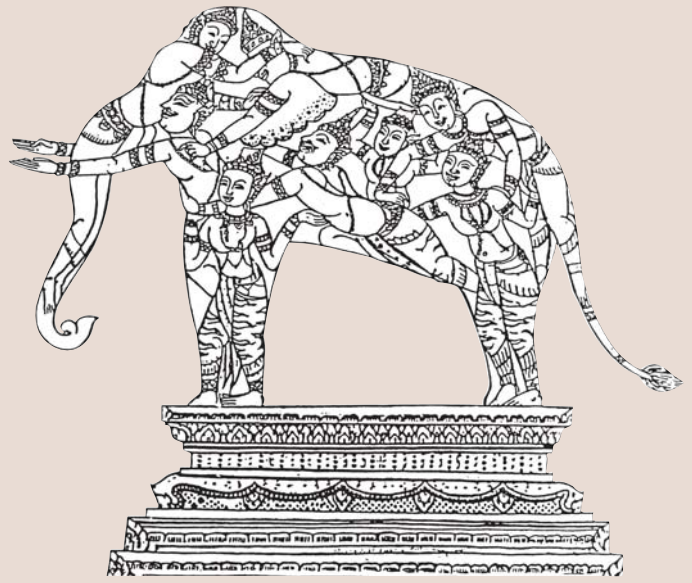
ฆาตกรรมช้างป่า อ่างฤๅไน

ไอศว วัฒนพงษ์

ช้างเป็นสัตว์สัญลักษณ์ของประเทศ คนไทยนับถือช้างเป็นสัตว์มีคุณ ที่ช่วยในการรักษาบ้านเมืองไว้ให้นุชนรุ่นหลัง ในทางสรีระแล้วช้างเป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ที่มีลักษณะแตกต่างจากสัตว์สี่เท้าชนิดอื่นทั่วไป กล่าวคือ (๑) ช้างมีเต้านม ๒ เต้า อยู่บริเวณชอกขาคู่หน้า ในขณะที่วัว-ควาย มีเต้านมอยู่ที่ชอกขาคู่หลัง หรือแม้แต่สุนัข แมว หมู ต่างก็มีเต้านมอยู่บริเวณตั้งแต่ชอกขาคู่หลัง เรียงตามลำตัวขึ้นมา (๒) ตำแหน่งอวัยวะเพศของช้างตัวผู้และตัวเมียอยู่ในตำแหน่งที่ใกล้เคียงกัน โดยอยู่บริเวณเลยชอกขาคู่หลังมาเล็กน้อย และทั้งตัวผู้และตัวเมียต่างก็มีถุงหุ้มอวัยวะเพศ อวัยวะเพศจึงมีลักษณะคล้ายกัน แต่เมื่อช้างปัสสาวะลึกลงจะไหลพุ่งออกมา ในขณะที่สัตว์เดินสี่เท้าชนิดอื่นตำแหน่งและรูปร่างลักษณะของอวัยวะเพศแตกต่างกันอย่างเด่นชัดระหว่างเพศผู้และเพศเมีย (๓) ขาคู่หลังของช้างไม่สามารถที่จะงอไปข้างหน้าได้เหมือนเช่นขาคู่หลังสุนัข หมู แพะ ฯลฯ ด้วยลักษณะดังกล่าวช้างจึงมีลักษณะที่ใกล้เคียงกับมนุษย์ คนไทยเชื่อว่าช้างเป็นที่สิงสถิตของเทวดา เช่นเดียวกับต้นไม้ที่เป็นที่สิงสถิตของเทพารักษ์ ช้างที่มีเล็บ

เท้าครบทั้ง ๒๐ เล็บ ถือว่าเป็นช้างลักษณะดี เนื่องจากเทวดามีเท้าข้างละ ๕ เล็บเหมือนมนุษย์ ด้วยเหตุดังกล่าว คนไทยจึงมองช้างด้วยสายตาที่แตกต่างไปจากชนชาติอื่นที่มองช้างเหมือนกับสัตว์เดียรัจฉานอื่น ๆ ทั่วไป นอกจากนี้ช้างยังเข้าไปเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา และพระมหากษัตริย์ ดังนั้นบทบาททางจิตวิญญาณของช้างในมิติของคนไทย จึงสูงส่งกว่าสัตว์ชนิดอื่น การฆ่าช้าง การทำร้ายช้าง หรือการทำทารุณกรรมช้าง สังคมไทยจึงรับไม่ได้ นอกจากนี้ ในวงการอนุรักษ์สัตว์ป่าทั่วโลก ช้างถือเป็นสัตว์ที่มีความสำคัญหรือเป็นเสาหลักในระบบนิเวศ เป็นสัตว์ที่ให้ร่มเงาหรือให้ที่พึ่งพิงกับสัตว์ชนิดอื่น เป็นสัตว์ที่ใช้ในการรณรงค์ด้านการอนุรักษ์ และเป็นสัตว์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม พื้นที่ใดมีช้างป่าอาศัยอยู่จึงมีความสำคัญทั้งในระดับชาติและระดับสากล

จำนวนที่เสียชีวิต

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน เป็นป่าอนุรักษ์ ๑ ใน ๖๗ แห่งที่มีช้างป่าอาศัยอยู่ ปัจจุบันในพื้นที่ป่าแห่งนี้ช้างป่ามีประชากรจำนวน ๒๑๗ ตัว ในช่วง ๑๒ ปีที่ผ่านมาระหว่าง พ.ศ. ๒๕๓๙ - ๒๕๕๐ มีช้างป่าเสียชีวิต จำนวน ๑๔ ตัว หรือโดยเฉลี่ยมีช้างตายปีละ ๑.๕ ตัว ในจำนวนนี้ตายจากน้ำมือมนุษย์ ๑๒ ตัว ตายตามธรรมชาติ ๔ ตัว และไม่ทราบสาเหตุ ๒ ตัว

การตายโดยฝีมือของมนุษย์นั้น จำแนกได้เป็น ๒ กรณี คือ เจตนาทำร้ายช้างป่า จำนวน ๕ ตัว และไม่ได้เจตนา จำนวน ๗ ตัว ดังปรากฏตามตาราง

สาเหตุ	จำนวน (ตัว)	หมายเหตุ
๑. เจตนาฆ่า		
๑.๑ ล่าเอางา อวัยวะเพศ	๑	
๑.๒ ยิงทิ้งเพราะเป็นช้างฆ่าคน	๑	
๑.๓ ไฟช็อต	๒	
๑.๔ ยิงทิ้งเพราะทำลายพืชเกษตร	๑	ใช้ไฟฟ้า ๒๒๐ โวลต์ ต่อเข้ากับรั้วที่ล้อมไว้ป้องกันพืชเกษตร นำทางและปลายวงไปทำเครื่องรางของขลัง
๒. ไม่ได้เจตนา		
๒.๑ ตีตบ่วงแร้วดักกวาง หมูป่า	๑	แผลติดเชื้อที่ขา ตายระหว่างตามรักษา
๒.๒ โดนปืนผูก	๒	แผลติดเชื้อที่ขา ตายระหว่างตามรักษา
๒.๓ ยิงไล่จากพื้นที่เกษตร	๑	แผลติดเชื้อที่ก้น ตายระหว่างตามรักษา
๒.๔ โดนรถชน	๓	ตายคาที่ ๒ ตัว ตายขณะรักษา ๑ ตัว
รวม ๑๒		

มูลค่าความเสียหาย

ช้างในประเทศไทยมี ๒ สถานภาพ คือ ช้างบ้าน ลักษณะนามเรียกเป็นเชือก และช้างป่าที่มีลักษณะนามเป็นตัว ดังนั้นช้างบ้านจึงเป็นสัตว์ที่สามารถซื้อขายได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ราคาซื้อขายเฉลี่ยเชือกละ ๑๕๐,๐๐๐ บาท ดังนั้น มูลค่าความเสียหายจากการเสียชีวิตของช้างป่าในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน ที่เกิดจากมนุษย์ในช่วง ๒๕๓๙ - ๒๕๕๐ คิดเป็นเงิน ๑.๔ ล้านบาท ซึ่งเป็นการคิดมูลค่าทางตรงเพียงอย่างเดียว โดยใช้ราคาซื้อขายของช้างเลี้ยงในราคาตลาดเป็นฐานคิด อย่างไรก็ตามบทบาททางนิเวศของช้างเลี้ยงและช้างป่ามีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ช้างป่ามีส่วนช่วยในการกระจายเมล็ดไม้ป่า มูลช้างป่าเป็นแหล่งอาหารของแมลง ช้างป่าเป็นผู้นำทางหรือผู้สร้างทางเดินหากินสำหรับสัตว์อื่น เหล่านี้เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นบทบาทและหน้าที่ของช้างป่าที่มีต่อระบบนิเวศ ดังนั้นการเสียชีวิตของช้างป่าที่เกิดจากมนุษย์จึงทำให้เกิดการสะดุดหรือชะงักของระบบ ซึ่งยังไม่สามารถคิดมูลค่าทางเศรษฐกิจได้ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะยังไม่สามารถคิดมูลค่าทางเศรษฐกิจในบทบาทของสัตว์ป่าที่มีต่อระบบนิเวศได้ แต่การที่ทำให้ระบบเกิดการสะดุดหรือชะงักจากการสูญเสียสัตว์ป่าแต่ละตัวนั้นสามารถคิดมูลค่าทางอ้อมได้จากการที่นำสัตว์ออกไปจากระบบนั้น กลับเข้าไปในระบบเหมือนเดิม เพื่อให้ทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ ตัวอย่างเช่น ลิง Golden Lion Tamarin เมื่อจับออกจากป่าพรานสามารถขายได้ตัวละ ๑๙๐ เหรียญสหรัฐ แต่โครงการนำลิงชนิดนี้คืนสู่ป่าจนกระทั่งลิงชนิดนี้สามารถกลับมาทำบทบาทและหน้าที่ได้เหมือนเดิมเช่นครั้งหนึ่งเคยเป็นนั้น ต้องใช้เงินสูงถึงตัวละ ๒๒,๐๐๐ เหรียญสหรัฐ หรือคิดเป็น ๑๑๖ เท่าของราคาขาย ดังนั้นการที่จะทำให้ระบบที่สะดุดหรือชะงักจากการเสียชีวิตอย่างผิดธรรมชาติของช้างป่า กลับสู่สภาพเดิมอาจต้องใช้เงินสูง ๑๗.๔ ล้านบาทต่อช้าง ๑ ตัว กล่าวอีกนัยหนึ่งช้างป่าแต่ละตัวที่ถูกฆ่าคิดเป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจทั้งทางตรงและทางอ้อมที่ต้องสูญเสียไป ๑๗.๕๕ ล้านบาท ดังนั้นในช่วง ๑๒ ปี ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๓๙ - ๒๕๕๐ มูลค่าความสูญเสียทางเศรษฐกิจของพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไนจากการเสียชีวิตของช้างป่าจากมนุษย์คิดเป็นเงินทั้งสิ้น ๒๑๐.๖ ล้านบาท

ช้างกับความเชื่อ

ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา มีพุทธบัญญัติห้ามภิกษุฉันและห้ามรับประทาน มังสะ (เนื้อ) ๑๐ อย่าง คือ เนื้อมนุษย์ เนื้อช้าง เนื้อม้า เนื้อสุนัข เนื้องู เนื้อราชสีห์ เนื้อหมี เนื้อเสือโคร่ง เนื้อเสือดาว และเนื้อเสือเหลือง ดังนั้นช้างจึงมีโทษเป้าหมายของการล่าเพื่อการบริโภค แต่ร่างกายของช้างมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อของคน และมีมูลค่าสูงอยู่ ๔ สิ่ง คือ งา หาง ปลายวง และอวัยวะเพศ

งา งาคือฟันคู่หน้าที่เปลี่ยนรูปไปทำหน้าที่อื่น หน้าที่ของงาคือใช้ในการขุดคุ้ยโดยเฉพาะการขุดหาน้ำ ด้วยเหตุนี้ช้างแอฟริกาจึงมีงาทั้งตัวผู้และตัวเมีย เนื่องจากความแข็งแรงของฟันที่บังคับให้ตัวเมียต้องคงรักษางาไว้ใช้ในยามจำเป็น ในขณะที่ช้างเอเชียมีงายาวเฉพาะช้างตัวผู้เท่านั้น นอกจากนี้ งายังใช้ในการต่อสู้ป้องกันตัว งาเป็นอาวุธที่อันตรายมากสามารถใช้ฆ่าช้างด้วยกันได้ งาใช้ทำเป็นเครื่องประดับ แกะสลักเป็นรูปพระ และทำตะกรุดเป็นเครื่องรางของขลัง

หาง หางช้างทำหน้าที่ในการพัดไล่แมลง มีการนำขนหางช้างมาเป็นเครื่องรางของขลัง ด้วยเชื่อว่าสามารถขับเป่าเสนียดจัญไรสิ่งไม่ดีออกไปจากตัว และปัดรังควานจาก

ภูตผีปีศาจและสัตว์ร้าย ป้องกันคุณไสยต่าง ๆ ในยามที่ต้องเดินทางไกล คนโบราณเชื่ออีกว่า ถ้าบุชชาติชนจากหางช้างจะทำให้สามารถหยั่งรู้พิภพต่าง ๆ ล่วงหน้าด้วยสัมผัสที่หก และป้องกันมิให้เกิดขึ้นได้ นอกจากนี้ยังเชื่อว่าขนหางช้างเป็นเครื่องนำมาซึ่งเมตตามหานิยม ขนหางกลุ่มในเขตภาคกลางของเวียดนามเชื่อว่าขนหางช้างเป็นสัญลักษณ์ของความรักและความภักดี หนุ่ม ๆ สาว ๆ มักจะมอบให้แก่กันเป็นการแสดงออกซึ่งความรัก

ปลายวง ปลายวงของช้างเปรียบเสมือนมือของคนใช้ในการหยิบจับสิ่งของ คนนำปลายวงของช้างมาเป็นเครื่องรางของขลังให้ทำมาค้าขึ้น ในพม่าใช้ปลายวงเป็นยาบำรุงกำลังร่างกาย

อวัยวะเพศ ใช้เป็นยาไปวเพิ่มสมรรถนะทางเพศ

จะเห็นได้ว่าแม้ว่าโดยทั่วไปแล้วคนไทยจะไม่กินเนื้อช้าง แต่ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายช้างเข้าไปเกี่ยวพันกับความเชื่อของคนไทยโดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับโชคละตาและระบบสืบพันธุ์ มูลค่าจึงขึ้นอยู่กับความพึงพอใจที่จะจ่าย ในบางช่วงของเวลามูลค่าของช้างอาจสูงมากถึงเลขเจ็ดหลัก

